

NAŠA VOIJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto III.

Ljubljana, dne 15. marca 1938.

Štev. 12.

Ljubljana, 1. III. 1938.

Težke čase preživljamo. Skoro gotovo pa bolj kritične in opasne, kot kdaj. Ves svet se giblje in niha na konici meča, na ustju topovskega žrela. Njmanjša iskra lahko povzroči požar, ki bi gotovo ne ostal omejen na majhen teritorij, ampak bi zajel domala ves svet.

Vsa svetovna politika obstoji v nasprotju med narodi, ne pa kot bi bilo prav in lepo — v prijateljstvu. Saj se sicer Društvo narodov v Ženevi trudi, da bi kaj doseglo s svojimi pacifističnimi težnjami, pa kaj ko ne uspe! Nemčije in Italije ni v Ženevi in to sta danes državi v Evropi, ki zadajata vsem drugim narodom največ skrbi.

Pa pustimo to! Izpremeniti se položaj ne da. Nas pa čakajo bolj važne naloge, kot je razmotrivanje mednarodnega položaja. Saj imamo samo doma dovolj problemov in nerešenih vprašanj, ki bi se morala rešiti.

Ne bomo se spuščali na tem mestu v politična vprašanja, saj se mladina za dnevno politiko ne sme zanimati. Tem bolj pa se mora zanimati za stvari, ki sicer s politiko nimajo nikakega pomena, pa so prav tako vitalnega pomena za nas vse, za ves jugoslovanski narod.

Prva naloga nam bodi, da pridemo enkrat na čisto z našim jugoslovanskim nacionalizmom, okoli katerega nastajajo spori odkar Jugoslavija obstoji. Naj bo karkoli hoče! Mi si predstavljamo jugoslovenstvo in jugoslovanski nacionalizem v pravi ljubezni do vsega jugoslovanskega naroda, ne glede na plemensko, versko ali jezikovno razdelitev. Naše geslo naj bo: »Brat je mio, bilo ko je vere bio!« Vse svoje nade stavljamo v našega mladega kralja in klanjamo se spominu in idealom nesmrtnega Viteza-Kralja, ki nam je vzgled ljubezni do svojega naroda in države.

Mnogo imamo nasprotnikov, saj nobena lepa misel ne prodre takoj in brez žrtev. Naši nasprotniki so v državi in izven nje. In oni, ki so v državi, so nevarnejši, saj jih težko spregledamo, medtem ko svoje zunanje neprijatelje poznamo. Svetovna vojna in njene posledice nas nanje kruto spominjajo! Pa ne bojimo se jih. Znali se bomo braniti pred vsemi, zunanjimi in notranjimi in znali bomo doprinašati žrtve, če bo treba.

Jugoslavija ni sama. V dneh najtežjih preizkušenj so nam naši pravi prijatelji pomagali in nam prožili roko, naj je bilo to v miru ali vojni. Ne pozabimo nanje! Pravi prijatelj se pokaže v nesreči. Usluge, ki so nam jih izkazali, znamo ceniti in jim ostanemo zvesti kot brat bratu. Naši bratje ostali Slovani so nam pravi prijatelji, s katerimi pač ni treba, da nas vežejo pogodbe, ki so prav za prav samo cunjia papirja; z njimi nas veže bratska kri, bratski duh. Sani smo močni, a v zvezi z njimi smo velesila, ki jo morajo respektirati še tako nadute tuje sile in nas upoštevati.

Kralj Aleksander je dejal: »Ni stope naše zemlje neprijatelju! Napred u pobedu!«

Slovanstvo nekdanj in danes

Ko motrimo današnje politične dogodke, se s skrbjo sprašujemo, kaj bo iz tega nastalo in z negotovostjo ugibamo: kam to vodi? Res je, da še skoraj nikdar ni bila situacija v mednarodni politiki tako zapletena in temna kot je danes. Res pa je tudi, da se niso še nikdar v zgodovini tako kršile mednarodne pogodbe in meddržavni dogovori in da se integriteta posameznih narodnih in državnih tvorb ni nikdar tako malo spoštovala kot danes. Upravičeno se sprašujemo: kako dolgo bo to trajalo in kam bo to pripeljalo? Vprašujemo se pa lahko, kakšne bi bile posledice za nas Jugoslovane in sploh za Slovane?

Kadar je akcija najhujša, tedaj je tudi reakcija močna, oziroma, bi morala biti, kar pa na žalost ni vedno. Slovani, dasi znani po svoji slovanski »slogi«, so si ob preteči nevarnosti izbrali enega glavarja, ki jih je vodil. Vse akcije germanstva proti slovanstvu so rodile reakcije. Ena največjih reakcij zadnjih stoletij je brez dvoma panslavizem, kot posledica romantike v literaturi in kot reakcija na političnem in gospodarskem poprišču proti germanski ekspanziji na vzhod. Kakor so se v znanosti tedaj razvile teorije o skupnem izvoru in domovini Slovanov, tako so se zbirale narodne pesmi, izraz narodove duše, se primerjale med seboj in na podlagi tega se je potem dokazovala enobitnost Slovanov. Kakor so v znanosti in umetnosti našli skupne temeljne točke, tako so to skupnostno dognanje prenesli v politiko, na politično preobrazenje tedanje Evrope. Pričakovali so, da bo mogočna Rusija vzela v zaščito vse ostale Slovane, jih združila pod svojim okriljem ter jih kakor politično, tako tudi gospodarsko in materialno zaščitila pred vplivom zapada in politično nadoblastjo.

To je bilo v dobi mistične romantike, v dobi konverzij in idealizma. Danes po tolikih letih in po zmagi materialističnega realizma je stvar drugačna. Danes ne moremo več pričakovati kot so pričakovali naši romantični panslavisti, da bo zbrala Rusija vse Slovane kot koklja piščeta pod svoje peroti, toda kljub temu nam ni odvzeto vse. Odvzet nam je le tisti pajčolan mistike in idealizma, da gledamo stvar tako kot je, da gledamo tako kot se dogaja, da vidimo pred sabo kot na dlani razvoj stvari.

Toda ko tako gledamo pred se, vidimo, da so se spremenile razmere na naši strani, toda le v toliko na boljše, da je par novih slovanskih držav nastalo na novo razsekanem zemljevidu Evrope. Na drugi strani pa vidimo, da tiste države, ki so bile nekdanj vladarice in gospodarice teh krajev še vedno niso opustile svojih pretenzij nad njimi in da se le s silo brzdaajo, da ne posežejo po njihovi integriteti in da ne uničijo to mlado padesetletno življenje. Vidimo torej, da se je zmanjšal le njih oblastveni obseg, njih pretenzija pa nikakor. Mi smo pa seveda na to malo pozabili in se posvetili bolj notranji ure-

ditvi, eni več, drugi manj srečno. Skoraj smo celo pozabili, da smo vsi Slovani eno in celo bratje. To bi seveda lahko rodilo dalekosežne posledice in jih tudi bo, če ne bomo pravočasno opazili in sprevideli nevarnosti, ki nam preti. Mi smo se okupirali z notranjim delom. Naši nasprotniki so pa snovali načrte že v naprej. Ubijajo si glave, kako razdružiti in spreti to veliko družino Slovanov med seboj in potem žeti uspehe po starem Habsburškem receptu: divide et impera!

To se je godilo vsa leta po svetovnem klanju in to se vrši še danes in se bo vršilo tako dolgo, dokler ne bo naletelo na jez, ob katerem se bi utegnili razbiti.

Ali je potem ideja panslavizma mrtva, danes nepotrebna? Nikakor ne! Kakor smo videli in še lahko vidimo dan za dnem, je vsaka akcija, proti kateri je ideja panslavizma nastopila kot reakcija ostala ista, ne samo ista, celo stopnjevala se je in podkrepila z elementi rasne religije in vere v svoje kulturno, politično in gospodarsko poslanstvo. Akcija je torej ista, da celo stopnjevana. Prav tako bi morala ostati ista reakcija, toda brez primesi mistike in konverzijskega utopizma in idealiziranja položaja. Ostati bi morala reakcija realnega gledanja dogodkov in trdnem, zvestem in odkritem sodelovanju vseh slovanskih narodov na kulturnem, gospodarskem in političnem področju.

Edino na ta način bi bila ta reakcija enakovredna in močan jez protislovanske ekspanzije.

(Dalje sledi)

Temni oblaki . . .

Grozeče, počasi, s severa valile
so črne se gmote.

Mi videli nismo,
nismo hoteli, ne smeli!

A slišala, videla naša je sestra,
je Dravograd, Maribor

slišal nje pesem šumečo.
Čez Alpe odjeknil je klic —
zamrl v dolini je Save.

A dalje — brez hrupa,
se plazijo sence tihotne.

Počasi in slične pošastim nenasitljivim.
Videl sem žrela, blodne oči jim grehotne,
začutil sem kremplje vrhu Ljubelja,
videl poglede nemirne, begotne.

In zdaj čutim sapo,
slišim že srca odmev,
ki tolče ob skale —

Ne slišite vsi li, ne vidite?
Ne čutite krempljev in sapa,
ko čuti že naše jo polje?!
Se zbudil je Triglav —
ponosno stoji in molči —
on ve, kje naše je morje!

Na delo!

Mladina je polna sil, polna dinamike. Tem neizrabljenim silam se hoče dela. Mladina ne čaka, oprime se dela, ker se hoče uveljaviti in ustvariti nekaj novega. Če naleti pri tem na kakve ovire jih brez pomisleka podre in nadaljuje svojo započeto pot. Ne zadovolji se s kakim malenkostnim ali površnim delom. S smelim zanosom gre po začetni poti in izvrši temeljito, kar je započela. Pri tem ne misli na eventualne napore in žrtve, tem več samo na cilj, ki si ga je zastavila. Takšna je zdrava mladina, takšni moramo biti mi!

Pređen gremo na delo, pa moramo imeti izgrajen program, ki mora obsegati vse ono, kar je v naših prilikah potrebno storiti. Tu se morda kdo vpraša, ali je tega treba, ali bomo mogli ob naši mladosti sploh kaj doseči. Veliko res ne, kar pa lahko storimo, to vsakdo po vsej pravici terja od nas. Ne bomo zmogli uresničiti takih ogromnih načrtov, niti ne bodo takoj vidni uspehi našega dela. Toda za to se ne zmenimo. Z veseljem gremo na delo, nič nas ne more ovirati, niti da smo mladi, niti odpor onih, ki z neprijaznim očesom motrijo naše delovanje in še bolj naš uspeh. Kljub vsemu temu hoče nacionalna mladina izvesti svoj program. Začetki našega dela so skromni in vendar nas ni sram, ker se zavedamo, da bodo uspehi vedno večji čim silnejši bomo mi sami.

Važen del našega programa je tudi narodno-obrambno delo. Veliko so storili že drugi na tem polju, da so prispevali svoj del za okrepitev etnografskih meja in za odpornost svojega naroda, ki se le s težavo upira pohlepu tujca in ki mora v lastni državi in na svojih tleh braniti ped za pedjo svoje zemlje pred grabežljivostjo sovražnika. Cela vrsta organizacij skrbi za naše rojake: Ciril-Methodova družba, Branibor, Sokol in druga kulturna društva. Vsako izmed teh lahko s ponosom pokaže na uspehe svojega dela. Uspehi pa vendarle niso takšni, kakršni bi morali biti, kajti vedno se javljajo novi problemi, vedno težji in večji. Zato je potrebno, da k narodno-obrambnemu delu pristopijo vsi, brez razlike stanu in politične pripadnosti.

Posebno pa je dolžnost nas mladih, da bomo z vsemi svojimi močmi sodelovali pri borbi našega naroda proti potujčevanju. V prvi vrsti pa je dolžnost mladih nacionalistov.

Pričeli smo s skromnim delom. Pokrenili smo knjižno nabiralno akcijo po naših šolah. Naši vestni zavedni in razredni poverjeniki so že marljivo na delu in število dosedaj nabranih knjig presega število, ki smo ga pričakovali.

Toda noben naš uspeh nas ne sme zadovoljiti. Nabirati hočemo čim več knjig. Vsi moramo iti na delo. Vsak naj pregleda svoje predale in daruje vse kar lahko pogreša poprosi pa naj tudi znance, da bodo tudi oni pomogli po svojih močeh. Z delom nas vseh bomo pokazali na večji uspeh.

To je šele en del našega narodno-obrambnega programa. Ko bo izvršen ta, se bomo lotili težavnejšega še z večjim programom in večjo samozavestjo. Ali more kdo držati roke križem, ko se mora naš preprosti narod boriti za svoje pravice proti vsiljivemu tujcu, ali je kdo izmed nas, ki ni pripravljen za sodelovanje.

Če je kdo, naj zapusti naše vrste, ker ne spada vanje!

Vsi drugi pa bomo delali dalje po našem programu v cilju da koristimo domovini

Na Oplenac!

V naši prejšnji številki smo pomotoma objavili, da je rok za prijave za romanje na Oplenac in v Beograd podaljšan.

Kot smo že napisali, se je prijavljanje končalo 15. februarja in je število prijavljenih poskočilo od prvotno mišljenih 150 na 350. — Vse podrobnosti bodo dobili vsi prijavitelji pisмено. — Rok za prijave je zaključen.

Cerkev sv. Jurija na Oplencu

Ko je kralj Aleksander razporejeval grobnice v kripti, je določil, da se ostanki velikega Karadjordja prenesejo iz male cerkvice v Zadužbino.

Obnovljeno in okrašeno cerkev je želel na novo posvetiti. To se je zgodilo na rojstni dan prestolonaslednika Petra v letu 1930.

Zastave — ta najvažnejši in najsvetejši simbol vojske — so imeli samo stari, slavni polki Kraljevine Srbije. Ostali polki Kraljevine Jugoslavije so čakali, da dobe zastave od svojega kralja, da jih verno in s ponosom čuvajo.

3. septembra 1930. leta je Kralj Aleksander to storil. V Beograd so prispeli vsi predstavniki jugoslovenskih polkov s svojimi starimi zastavami. 6. septembra, na rojstni dan prestolonaslednika Peter je Kralj Aleksander z vso slovesnostjo izročil polkom nove zastave. 9. septembra se je vršila na Oplencu velika slavnost. Prenešeni so bili ostanki velikega Karadjordja iz male cerkve v zadužbino, obenem pa je kralj Aleksander postavil v cerkev stare zastave, slavne, raztrgane s krogli, poškopljene s krvjo.

Smrt Viteškega Kralja Aleksandra Ujedinitelja

Samo štiri leta po teh zgodovinskih dogodkih, je kralj nenadoma umrl v Marseillu. Padel je tragično kot žrtev atentata na svojem velikem potu v Francijo, kjer je bilo treba delati na konsolidaciji svetovnega miru. Njegova tragična smrt je pretresla ves svet in dneve in tedne je svetovni tisk pisal o visoki osebnosti jugoslovenskega kralja in njegovi vlogi enega od največjih čuvarjev svetovnega miru in bratstva med narodi. Ves jugoslovanski narod je v globoki in brezprimerni boli objokoval nenadomestljivo izgubo svojega narodnega kralja, velikega Ujedinitelja. Nikdar ni bil še vladar tako objokovan od svojega naroda kot kralj Aleksander, niti ni bilo kulturno človeštvo toliko zaprepasčeno kot ob njegovi mučeniški smrti.

Kralj je bil res velik Kralj in velik Človek. Ko bo zgodovina povedala svojo poslednjo sodbo o njegovi osebnosti, bo morala zajeti Kralja vojaka in vojevalca, Kralja politika in državnika, narodnega Kralja in Kralja Velikega Ujedinitelja. A prav tako se bo morala zgodovina dotakniti onega čudežnega, neposrednega stika z narodom in one velike vere in zaupanja, ki ga je imel jugoslovanski narod v Njega, v katerem je videl posebljenje junaštva, vzvišenih vrlin človekoljubnega vladarja, moža, roditelja, zaščitnika pravice in vsega dobrega.

Še v rani mladosti, bilo mu je komaj 26 let, je vzel Kralj Aleksander kot regent breme kraljevske oblasti na svoje rame. In zmagam in porazom srbske vojske se je svet enako divil. V teh velikih dneh slave in težkih preizkušenj je postal Kralj Aleksander Jugoslovanski Idol. Ves čas vojnih spopadov se je umaknil s strani svojih tovarišev. V neprekinjenih borbah proti nadmočnemu sovražniku je na najnevarnejših mestih žrtvoval svojo kraljevsko mladost idealu jugoslovenske svobode. Večno pod šatorom, po revnih kočah po planinah, v grmenju topov, na bojišču sredi stokanja ranjencev, poleg mrtvih junakov in bolnikov, je Kralj Aleksander občutil vse strahote vojne, kot noben vladar v zgodovini sveta. Tujci so dejali, da je še za življenja postal osebnost legende.

Kot politik in državnik se je toliko dvignil, da stoji skoro osamljen med vladarji od Nemanjičev do danes. Dejstvo, da je storil in potem dvignil Jugoslovensko državo do one višine, na kateri je danes, to je nedvomno ena od največjih zaslug Kralja Aleksandra. V dneh po vojni je Kralj Aleksander bodril, svetoval, pomagal in vodil vsako inicijativo za obče dobro naroda in države. Kjerkoli je bilo potrebno, je Kralj Aleksander poklanjal moralno in materijalno pomoč.

Kot narodni vodja je vzel Kralj na sebe vso veliko odgovornost, da ublaži in izravna in s časom uniči plemenska nasprotstva, nesoglasja in obračunavanja odgovornih politikov, ki so često škodljivo vplivala na avtoriteto državne oblasti in ubijala ugled naše države v inozemstvu. On je proglasil borbo za narodno edinstvo in enotnost svoje države za največji cilj svojega vladanja. Novi naziv države »Kraljevina Jugoslavija« je bil simbol velikega Kralja Ujedinitelja.

Kot borec za mir, za obči svetovni mir, je Kralj Aleksander dosedaj naš največji vladar. Veliki uspehi njegove zadnje politike nam pričajo o njegovi državniški modrosti in njegovih političnih sposobnostih. Poleg Male Antante je dosegel Balkanski pakt, prijateljstvo z Bolgarijo, zvesto prijateljstvo s Francijo. Neustrašen v vojni proti sovražniku, je Kralj Aleksander tudi v miru pokazal brezprimerno pogumnost v borbi za mir. V stvaritvi svetovnega miru in bratstva med narodi, je padel legendarni Kralj in s svojim poslednjim vzdihom je zapustil svojemu narodu dragoceno oporoko: »Čuvajte Jugoslavijo!« Tako je tragično končal svoje življenje Veliki Kralj in Veliki Človek.

Mrtvo telo Kralja Aleksandra je bilo prenešeno z brodom »Dubrovnik« iz Marseilla v Split, a od tu preko Zagreba v Beograd, jugoslovensko prestolnico. Mimo njegove krste so defilirali vsi narodni sloji in predstavniki vseh krajev v joku in globoki tugi, bratje med seboj, kot morda še nikoli. Poklonili so se mu predstavniki vseh evropskih držav.

18. oktobra 1934. leta je bil Viteški Kralj Aleksander položen k večnemu počitku v cerkev svetega Jurija na Oplencu, v zadužbino svojega očeta. Njegov pogreb je bil najbolj ganljivi prizor bolečine in ljubezni naroda do svojega vladarja. Ob grmenju topov in zvoku zvonov s cerkva, so stari vojni tovariši položili Njegovo telo v kripto zadužbine, da počiva svoj večni počitek poleg svojih slavnih prednikov. Grob Viteškega Vladarja je postal sveto mesto, simbol narodnega edinstva in največje žrtve, ki je bila položena na oltar miru, svobode in sreče jugoslovenskega naroda.

(Dalje)

Dragotinova:

Nekaj bi razodela

Pač nekaj bi vam razodela,
srivnost, o kateri bi pela
vse dni, vse noči.

Kjer mi je mama živela,
kjer bila sem vesela,
tam je lepo, tam je krasno.

Tedaj mi je sreča cvetela,
sreča, ki ni ovenela,
vse dni, vse noči.

To srečo v sebi zdaj nosim,
in smeha nikoli ne prosim,
saj mi je lepo in krasno!

Vsem rada to srečo bi dala,
ob njej bi nikdar ne zaspala,
ne dni, ne noči!

Še o imenu in jeziku na Kočevskem

Ko sem vam v zadnjem članku o borbi za našo kri predočil, kako se je in se še pred našimi očmi odtuja naša kri na Kočevskem, sem vam naštel nekaj vzrokov, pa tudi nekaj primerov, na katerih ste spoznali vso tragiko tega tako težkega narodnega vprašanja. Da pa bo to vprašanje osvetljeno z vseh strani in ker je za celoten problem kočevskega vprašanja potrebno točnejše pojmovanje, sem se odločil, da vam podam v današnjem nadaljevanju v izpopolnitev prejšnjih člankov, zlasti zadnjega, še nekatere primere in izsledke, ki sem jih nabral na terenu med živim našim rodom v borbi za našo kri, naš jezik in naše ime.

Že zadnjič sem napisal o razdelitvi prebivalstva naše Slovenske Kočevske, kako važno je pisanje imena v narodno ogroženih krajih. Dejal sem, da ni nič nenavadnega, da se n. pr. otrok piše z SCH med tem ko se je njegov oče še pisal s Š. Isto velja za razne končnice: TSCH, EGG, IGG, ki so bile napisane v prvotni pisavi s Č in K. Tako vas ne sme prav nič motiti ako pridete v kako našo vas na Kočevskem, pa boste našli bodisi v šoli ali na občini ali v krstnih knjigah in na napisih na hišah take popačenke čistih slovenskih imen z nemškimi končnicami. Če pogledate malo globlje, boste spoznali, da se skriva za takšnim in podobnim »100% čistim« nemškim imenom pravo slovensko ime Slovenca od Loža, Ribnice, Blok, Čabra, Prezida in Kastela. Seveda pa naša ugotovitev prav nič ne moti »voditeljev« nemštva na Kočevskem — čeprav so sami Slovenci ali vsaj slovanskega rodu v skoro zadnjem kolenu — da ne bi prepričevali »krvnih« bratov izza meja in javnosti, da so in ostanejo pravi Nemci, saj so vendar čiste nemške rase brez vsake druge primesi. Bog obvaruj, da bi bili Slovanske, ki je vendar po znani ideologiji — gnoj Evrope. In vendar se na podlagi teh in takih pristnih nemških imen še danes v 20. letu svobode vršijo vpisi v nemške šole, v razne uradne sezname na občinah in kar je najtežje — v krstne in matične knjige po župnih uradih Slovenske Kočevske. Pripominjam, da se znani zakon o imenih grobo gazi in da se ga ne upošteva nikjer razen po tistih šolah in župniščih ter občinah, ki so v slovenskih rokah. Žal je teh zaenkrat še zelo malo in še te so izpostavljene pri izvrševanju določil zakona o imenih šikanam,

grožnjam in tožbam na oblasti. Pisec je imel sam priliko občutiti na lastni koži, zato ve tudi to dokazati. Mislim, da je zadnji čas, da se čimprej pristopi s strani oblasti v tem pogledu k rešitvi tega vprašanja, da se doseže pri vseh uradih slovenske Kočevske striktno izvajanje zakona o imenih in da se čimprej odstrani s pročelij naših hiš razne ponemčene priimke ter zamenja s slovenskimi. To je začetni nujno potrebno v šolah. Ako se bo odpravil še ta madež — po dvajsetih letih svobode — kar je že skrajni čas, potem lahko upamo, da bo postala slovenska Kočevska tudi zunanje imensko slovenska, naša. Koliko se je grešilo prav v tem oziru pri imenih, to je v pisanju slovenskih priimkov v popačenem jeziku in to še v času naše svobode. Naj navedem le primer, da so v znanem državnem ljudskem štetju leta 1931. vršili na slovenskem Kočevskem popisovanje večinoma Nemci in Nemškutarji, brez sleherne kontrole Jugoslovenskih državnih oblasti. Da so upisovali Slovence v popačenih nemških priimkih in jih celo prištevali k Nemcem, so mi znani primeri iz neke take »nemške občine«. In ta imena, priznana od naše državne oblasti, ki jih ni niti prekontrolirala, ker je zaupala »lojalnosti« Nemcev, veljajo še danes — po sedmih letih — dasi so podatki in imena nepravilna! Zato pravim: tudi pri vseh občinah na slovenskem Kočevskem je nujno potrebna revizija in poprava imen ter narodnosti.

Enako kot v nemških občinah in v nemških župnih uradih, so se fabricirala nemška imena in »Nemci« tudi na večini državnih ljudskih šolah naše slovenske Kočevske in zato se ni treba kar nič čuditi, da je na Kočevskih šolah še vedno toliko »Nemcev« s takimi »čistimi nemškimi« imeni kot: Michitsch, Schagger, Jeschellnigg, na podlagi katerih se ustvarjajo v lastni državi še nemški oddelki in se bahajo nemške šole s skromnim enim slovenskim oddelkom pod nemškim učiteljem. Pisu so znani primeri, kako so nemški učitelji fabricirali »nemške otroke« iz slovenskih otrok, ne le samo v šoli, pri pouku, o čemer sem že pisal na tem mestu in vpisovali čista slovenska imena z nemškimi popačenimi končnicami v uradne knjige. Jasno, da ni bilo za to na slovenskem Kočevskem slovenskih otrok, ne slovenskih šol, ne slovenskih razredov, še

manj slovenskih učiteljev. Poudarim le golo dejstvo, da se je vpricho naših državnih oblasti na državnih šolah ves čas naše svobode dovoljevalo nemškemu učiteljstvu, plačanemu od jugoslovenske države, da so odtujevali slovensko kri.

Isto pa se je in se še dogaja pri vpisovanju v krstne in matične knjige, ki jih izvršujejo za naš denar nemški duhovniki in nemški župniki. Zato velja nujen poziv merodajnim krogom: revidirajte čimprej v pogledu pisanja imen in narodnosti vse občine, šole in župne urade slovenske Kočevske, pa boste našli v njih grehe, ki tvorijo moralno podlago trdnega nemškega mosta na Jadran. Med enako važno vprašanje tega problema spada tudi preureditev jezika na Kočevskem in kar je z njim v zvezi, predvsem narodnosti kot take.

Hitler in Slovani

Položaj v svetu je danes zelo nesiguren in labilen. Ni še dolgo kar se je začela vojna v Španiji, nato v bistvu iz skoro istih razlogov na Kitajskem in jasno je, da to še ni konec borbe med poedinimi različnimi »ideologijami«, kajti če pazljivo zasledujemo vse te dogodke, bomo videli, da v tem pogledu tudi mi nismo popolnoma sigurni, da moramo biti tudi mi stalno pripravljene na borbo proti razdiralnemu besu ne samo notranjih ampak še mnogo bolj zunanjih sovražnikov. Čeprav se sedaj z vso intenzivnostjo borimo proti komunizmu, je vendar treba, da z budnim očesom gledamo tudi na druge strani, od katerih nam preti opasnost.

V naši državi živi mnogo Nemcev, ki v veliki večini vršijo propagando za Hitlerja, propagando za Nemčijo, ki še vedno in to vedno jače teži za tem, da bi si po svojem starem pravilu »Drang nach Osten« prisvojila kos za kosom naše zemlje, da bi si na ta način odprla pot na Balkan, na Jadran in v Sredozemlje, pot do tujih bogastev.

Zato je izredno zanimivo, kako oni utemeljujejo svoje imperijalistične težnje: za dokaz naj nam služi samo nekaj najvažnejših citatov iz Hitlerjeve knjige »Mein Kampf«, ki je dosedaj izšla v preko 3 milijonih izvodih.

Na strani 135. pravi med drugim: »Odvratna mi je vsa ta mešanica Čehov, Poljakov, Rusinov, Madjarov, Srbov, Hrvatov itd.«, kar bi lahko rekli na kratko, da so mu odvrtni sploh vsi Slovani. V svoji knjigi govori dalje o mnogih stvareh, ki jih tukaj ne morem iznašati, ki pa zelo lepo karakterizirajo njegovo veliko neznanje zgodovine. Večkrat prihaja celo sam do protislovij, kar je značilno za fašistično pisanje, ki v svoji slepoti falzificira zgodovinska fakta.

Mnogo bolj zanimive kakor njegovi pogledi na nas in našo zgodovino pa so gotovo njegove izjave o usodi severnega dela naše države v bližnji bodočnosti.

»Ne pozabite,« je vzkliknil Hitler, »da ste vi Nemci najslavnejše ljudstvo tega sveta, najplemenitejši zastopniki arijske rase, ki jo je Bog določil za vladarja tega sveta. Sveto poslanstvo Nemčije je, da pripravlja orožje za končno osvobojenje in ujedinjenje nesrečnih zatiranih delov.« (M. K. 688.)

In na isti strani: »Kajti osvobojenja zatiranih in ločenih delov naroda ne bomo desegli z željami zatiranih ali pa s protestom onih, ki so ostali, nego samo z močnim sredstvom ostankov nekdanj ujedinjene domovine.« (M. K. 689.)

Še značilnejše so njegove besede: »Mora nam biti jasno, da se nam izgubljena ozemlja ne bodo povrnila s svečanimi pozivi na Boga ali s pobožnimi željami naroda, ampak samo z oboroženo silo.« (M. K. 708.)

In končno: »Izgubljena ozemlja se nam ne bodo povrnila z govoričenjem parlamentarnih gobcev, ampak samo z ostrim mečem, torej s krvavo borbo.« (M. K. 709.)

To so državniške besede nemškega »Reichsführera« Hitlerja. Komentar mislim, da ni potreben. Hotel sem samo, da vas opozorim tudi na to nevarnost.

Milan

Mladina strelja

Zadnja vaja pred tekmovanjem. Gospod Per razlaga kako se strelja kleče: Torej dobro pogledajte, kako se mora klečati, kako se nasloni levi komolec na levo koleno in kako se mora držati puška. Da ne bo nikogar med vami, ki bi delal drugače, kakor sem vam pokazal. Če komu ni še kaj jasno naj me vpraša! Če ste razumeli vsi, pričnemo z vajami: Prvi štirje na mesta!

Vsakega še posebej pogleda, če se ravna po njegovih navodilih. Temu popravi to, drugemu ono, dokler ne delamo vsi tako kakor nas je učil.

»Pa ve gospodične tam zadaj,« se oglasi gospod Per, »pripravite se da boste šle streljat.«

»Ne, me pa že ne gremo streljat kleče,« se oglasi ena izmed njih, »saj še, če streljamo pri mizi ne zadenemo nič.«

»No, se boste pa potem bolje izkazale, ko bomo streljali pri mizi,« je rekel smeje gosp. Per.

Med fanti vlada splošno razburjenje. Ta se jezi na puško, da nese krivo, drugi zopet pravi, da je kriva luč, ker strelja slabo. Točno meriš, krogla pa leti daleč proč od črne pike. Kdo je kriv temu? Ti sam? Gotovo ne! Vse drugo preje. Le malo jih je, ki pridejo do spoznanja, da so krivi sami. Pa kaj hočemo, saj smo vsi enaki: vsakdo vidi raje napake druge, kakor pa na sebi. Vsi se pa tolažijo: no, če danes ne gre nič zato, saj še ni tekmovanje, čemu bi se pa mučili, kar tako. Na tekmovanju, tam se bomo pa že vsi potrudili!

»Ti ali veš, kdo je napisal v »Našo voljo« članek »Mladina strelja«? Ta je pa res nesramen! Nam gre in očita, da se držimo peči. Kar tako, meni nič tebi nič nas je potisnil v kot. Ne, tega mu pa ne bomo odpustile! Nič bi ne rekla, ko bi bilo vsaj res, pa ko nikoli ne sedimo pri peči. Ni samo to, da nas je postavil v kot, tudi laže se!«

Približno takole so se razburjale naše tovarišice, ko so čakale, da pridejo na vrsto. Sedele so v krogu in vsem vneto pritrjevale. Nekaterim so gorele oči v bojnem navdušenju, druge so pa gledale bolj sanjavo otožno, kakor da bi sanjale, o bližajoči se pomladi.

»No, kaj vam pa je danes, da ste tako razburjene?« jih povprašam.

»Gotovo si bral v zadnji številki »Naše volje« članek kjer piše, da se držimo peči,« mi odgovori ena izmed njih.

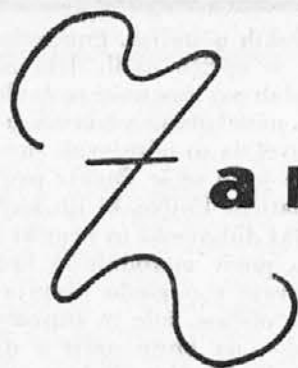
»Hm,« sem pomislil. »Sicer, pa saj to ni nič hudega, pa tudi če... saj bi se tudi morale,« sem odgovoril.

»Me se nikoli ne držimo peči. Laže se!« mi jezno odgovori.

»Veš, kaj,« ji rečem, »tebi je gotovo že prevroč, daj prepusti meni nekoliko svoj sedež, da si bom tudi jaz nekoliko ogrel hrbet.«

Pogledala je nazaj, pogledale so se med seboj, »ti si poreden,« sem še slišal in že so bili vsi sedeži okoli peči prazni.

Avreli!

Zanimivosti

BARVE IZ KAVE

Kakor znano, je gospodarska kriza zelo zmanjšala konsum kave in tako so jo producenti iz Južne Ameriki stresali v morje in kurili z njo parne kotle. Sedaj so se pa brazilski pridelovalci odločili, da bodo začeli iz nje izdelovati barve. Kava se v ta namen na suho destilira prav tako kot premog v plinarnah in koksarnah. Plini, ki se pri tem razvijajo, se uporabljajo za kurjavo, razsvetljavo in pogon strojev, »skavin koks« se pa prav na drobno zmelje, pomeša z različnimi vezivi in razredčijo, tako da nastane prav trpežna rjava barva v raznih odtenkih, ki izvrstno služi za barvanje tkapin in keramičnih izdelkov.

UMETNA ZORITEV

Sadove, zelenjavo in tudi cvetlice prisilimo k hitrejši zoritvi, če uporabljamo med rastjo etilov plin. En kubični meter tega plina v prostoru 5000 kubičnih metrov prisili pomaranče in limone k hitri zoritvi. Sad je v barvi in okusu tako odličen, kakor postane v naravi šele po preteku več tednov. Limone, ki jih oberemo z drevja še zelene in jih podvržemo umetnemu zorenju, so v vseh ozirih popolnoma enake drugim limonam, ki so dozorele na drevju. Tudi drugi sadovi n. pr. melone, paradižniki in zelena se lahko umetno poženejo v zor. Krompir, ki so ga silili z etilom, je dozorel dva meseca pred običajnim časom. Vrtnarski umetniki delajo sedaj poskuse z rastlinskimi gomolji, da bi tako pognali cvetlice prej v cvet.

LJUDSKO ŠTETJE PRI CIGANIH

Poljski kralj ciganov Mihael II., čigar pravo ime je Mihael Krik, je poslal čehoslovaški vladi zanimivo prošnjo. Želi, da bi se smel za pol leta nastaniti z vsem svojim »dvorom« na Moravskem, ker bi rad osebno preštel vse svoje čehoslovaške podanike.

Kralj je brez ovinkov priznal, zakaj bi jih rad preštel. Zato da jih bom lahko obdavčil!

ODTAJEVANJE Z ELEKTRIKO

Letošnja zima je bila precej ostra in so zlasti vodovodne napeljave trpele radi mraza. Ljudje so si pomagali na vse načine. Na Westfalskem so odtajevali zamrznjene vodovodne cevi z elektriko na ta način, da so spustili skozi posamezne cevne odseke prav močan električni tok. Prenosen električni transformator so priklopili na jako točno

samo iz brezkoristnega potepanja, nam je dokazovalo dejstvo, da je nekoč prišel v klub z zvezanim očesom in vrašal, kje se dobe umetne oči.

Nekoč se je vrnil v mesto nenavadno resen. Bilo je to nekaj časa po njegovi nesreči z očesom. Bil je ta čas vodja rudnika v notranjosti.

»Če hočete vedeti kaj je absoluten mir,« je kasneje pripovedoval, »ali če nimate pravega pojma o besedi »Siesta« (počitek), potem vam moramo samo svetovati: pojdite k temu rudniku! Nekaj tako lenega, kot so ti ljudje tam gori, pač ni več na svetu. In najslabše pri tem je, da je ta lenoba tako nalezljiva, da počasi izgubiš vsak smisel za delo in čas. Mogoče je to v klimi. Ne morete si predstavljati vročine opoldne!«

To je bilo čudno. Kakor smo vedeli vse, tako nam je bilo tudi znano, da so Rustovi uspehi v rudniku direktorje tako zadovoljili, da so ga poklicali nazaj in mu dali odlično plačano mesto v ravnateljstvu.

Še bolj čudno je bilo, da je produkcija rudnika v naslednjih mesecih rapidno padla. Direk-

napeljavo in priključili njegova odcepa: enega na hišni hidrant, drugega pa na glavno cestno napeljavo. Led se je radi vročine raztajal sicer samo na cevni ostenkah, toda pritekajoča voda je slednjič odtajala tudi ledeno jedro v sredini.

Za odtajevanje pa je uporaben le izmeničen tok, ker bi se pri uporabi istosmernega toka zaradi elektrolize začel razvijati kisik, ki načenja cevi.

ČUDOVITO JEZERO

Blizu Murmanskega obrežja na otoku Kilden leži čudno jezero. Največja globina je 17 metrov, voda se pa loči v tri plasti: do 5 metrov sega sladka plast z običajnim sladkovodnim rastjem in živalstvom. Pod to leži kakih 10 metrov debela plast slane vode vsebujoče morske ribe, ki pa ne uhajajo v gornjo, še manj pa spodnjo plast, ker je le-ta strupena. Tu so nekake žvaplene toplice. Na meji med spodnjo in srednjo plastjo pa kar mrgoli škrlatnih glivic, ki se naslanjajo z žvaplenuodno kislino ter tako čisti višjo plast in njeno favno.

Spričo znanstvenega pomena, ki ga ima ta kotlina, je začasno občinstvu vstop prepovedan.

LED IZ TROPICNIH KRAJEV

Neverjetno poročilo o pridobivanju ledu v tropičnih krajih je bilo nedavno objavljeno v ameriškem inženjerskem listu »Power«. Ne gre pa tukaj za navaden led iz vode, marveč za tako zvani suhi led iz ogljikove kisline, ki ga poceni izdeljujejo na ozemlju Quebracho v Mehiki.

Že pred leti je neka tamkajšnja petrolejska družba pri vrtnanju za nafto naletela na vir ogljikove kisline, ki je uhajala radi velikega pritiska plina v velikih množinah na prosto. Šele pred kratkim je prišlo neko newjorško podjetje na srečno misel, da bi bilo vredno doslej neizrabljene pline prestreči in jih izkoristiti za izdelovanje ledu.

In tako danes vidiš v pristanišču Tampico težko obložene parnike, ki prevažajo s pluto obložene kvadre ledu v mnogo severneje ležeči New York. Vsekakor zelo zanimivo znamenje preobrazbe produkcijskih prilik, ki jih je povzročila moderna tehnika.

ZA DOBRO VOLJO

Profesor: Dular! Zakaj ne pišete diktata?

Učenec: Diktat ne pišem, ker sem načelno proti diktaturi in diktatorjem.

»Gospod kandidat, kaj je AS₂O₃?«

»Prosim, gospod profesor, potrpite tremutek, imam na jeziku...«

»Potem pa le hitro izpljunite... kajti to je — arzenik!«

RUMENA SVETLOBA ZA AVTOMOBILSKE ŽAROMETE

Bela svetloba zelo težko prodira skozi meglo, ker le-ta žarke deloma vsrkava, deloma pa razpršuje in odbija. Slednji pojav je posebno neprijeten za avtomobiliste, ker jih odbojna svetloba lastnih žarometov tako slepi, da ne morejo niti na najkrajšo razdaljo razločevati poti pred seboj.

V Londonu, kjer je v zimskih mesecih megla skoraj vsakdanji gost, so pokazale izkušnje, da se v meglenih dnevih ulični promet dokaj gladkeje razvija, če vozijo avtomobili z zastrtimi žarometi in imajo prižgane samo medle signale luči. V zadnjem času pa so začeli opremljati žaromete motornih vozil s posebnimi zaslonkami iz prosojnega rumenega papirja, ki propuščajo le izrazito rumeno svetlobo, katere valovna dolžina je glede na velikost vodnih kapljic, ki sestavljajo meglo, tolikšna, da se svetloba v kapljicah ne absorbira, marveč se uklanja mimo njih in skoraj nemoteno prodira skozi meglo.

A. V.

Čudežno oko

Rusty Donovan je bil eden tistih mož, ki jih ni mnogo na Daljnem Vzhodu: svetlolas orjak z zadovoljnim, veselim, mladostnim obrazom — vedno dobrovoljen in za vse uporaben. Ljudje so pa vendarle govorili, da zna ta prijazen obraz dobiti tudi prokletu trde poteze. Toda to je bilo redko. V bistvu je bil dobrodušen in flegmatičen.

Kaj je prav za prav delal, ni vedel nihče. Videli so ga, kako je tedne lenaril v klubih, potem je nenadoma izginil. Slučajno smo zvedeli, da ga je velika izvozna tvrdka poslala v notranjost dežele. Prav tako nenadoma, kot je izginil, se je zopet pojavil, ostal kake pol leta v mestu in živel umerjeno življenje bančnega uradnika, dokler ni kot tolmač znanstvene odprave zopet izginil v notranjost. Z eno besedo: kamor je bil Rusy postavljen, tam je svoje mesto odlično izpolnjeval. In da njegovo delovanje ni obstajalo

torji so se jezili nad novim nadzornikom in se z vzdihmi spominjali časov, ko je rudnik nadzoroval Rusty Donovan. Premišljali so o tem, ali naj ga zopet pošljejo tja, seveda z visokimi dodatki k plači in s soudeležbo pri dobičku. Toda ta največje začudenje vseh, je Donovan sijajno ponudbo odbil, da, podal je celo ostavko na svoje mesto v ravnateljstvu in prevzel zastopstvo neke ameriške tvrdke s šivalnimi stroji.

Posledica tega koraka je bila, da so vsi pomilovalno majali z glavami, če so govorili o Rustyju. Nekega večera, ko smo že zaskrbljeni opazovali zardeli obraz Donovanov in skušali prešteti kozarec vhiškija, ki jih je že popil, ga je nekdo vprašal, naj o stvari kaj pove. Rusty ga je zadovoljno pogledal. Bil je zgovoren ta večer.

»Tega vam ne morem kar tako razložiti. To je nekaj psihičnega! Rudnik bo kmalu stal, spomnite se tedaj na moje besede! To vam pravim — in jaz poznam psiho domačinov. Zato sem smatral za boljše, da si preskrbim solidno zastopstvo. Kajti ljudje tam gori so tako brez-

Kako so v Čukostanu ples pripravljali . . .

Čukostan je res prečuden kraj, še bolj so pa Čukostanci. Komaj odpreš usta, že se vsuje nate kup protestov. Vsak se čuti prizadetega in ti grozi s tožbo ali celo s fizičnim napadom.

No sedaj vam pa povem, zakaj je Čukostan čuden kraj. Februarsko sonce je polizalo še tisto prgišče snega, ki nam ga je naklonilo usmiljeno nebo in čukostanski študentje res niso imeli drugega opravka, kot sestiti knjigam in študirati. A kmalu so spoznali, da ni preveč prijetno presedevati popoldneve doma v sobi, med tem ko se po travnikih razliva ta opojna pomladanska luč in svetloba, kateri je tako mojstrsko pridana nežna leniva toplota. »Nič! Veste kaj!« pravi Pici, nekakšen starosta čukostanskih študentov. »Popoldne pridite v Paconovo sladčičarno pa bomo katero pogruntali!«

Pravkar je pri cerkvi sv. Jakoba vzplaval v trepetajoči, sončni in življenja nasičeni zrak poslednji udarec četrte ure. Pici je vstal in naznanil, da odvarja zborovanje (NB. na policiji ni bilo prijavljeno! No pa saj pri Čukostancih v današnjih dneh niso tako natančni). Pa je odprl usta Enrico. Izza slono-koščene ograjice krasnih zob je privrel bister studenček besedi, ki so kapljale v duše poslušalcev kot balzam ljubezenskega priznanja v krvaveče srednješolsko srce, v to ubogo, toliko časa mučeno, bogaboječče čukostansko srednješolsko krvaveče srce. Dejal je (Ah, saj ni dejal, naravnost zagostolel je):

»Poslušajte me dragi tovariši Čukostanci! Vprašam vas: Quo usque tandem abutere, shola, patientia nostra? Quam diu professores crudeles nos priment? Ali ne vidite, da hočejo našo smrt? Kaj res prav nič ne mislite na svoje uboge živce? Na brazde, ki vam jih orje skrb za učenje v mlada, nežna in prekrasna lica? Mar mislite kar tako zakopati svoje »Don Juanske« talente? Ali jih mislite žrtvovati za odliko?

O tempora! O mores! Senatus haec intellegit, consul videt; hic tamen vivit!

Pamet v roke tovariši, pamet v roke, kot jo imam jaz! Mnogo noči sem prečul, iskavši izhoda iz tega tako čudovito zapletenega labirinta in . . . O, poslušaj me narod čukostanski, in našel sem ga: Priredili bomo ples in sicer prvi elitni, reprezentančni ples v Čukostanu!

»Saj res! Krasno si govoril!«

»Ravno prav. Bo vsaj moja nova obleka prišla do izraza!«

»Kaj tvoja obleka! Moje, moje don Juhanske zmoglosti! To, to! Boš ti videl, kar trgale se bodo za mene!«

Ti in taki klici so odmevali po gostoljubni Paconovi sladčičarni.

»Silencium,« se je oglasil Enrico, »stvar ni tako enostavna, kot se vidi na prvi pogled. Najprej je treba izvoliti odbor, pripravljajni odbor. Odbor sestoji iz . . .«, nato je malo zakašljajl in

iztegnil vrat, kakor da bi ga tiščal ovrtnik, » . . . zmožnih ljudi, in kar je glavno, prikupnega, pri čukostanskih »jutršnjih meglicah« in »hudournih oblakih« dobro vpeljanega predsednika. Poleg tega mora biti tudi dober govornik, ki ve in zna dati vsaki besedi pravilen povdarek in celemu govoru prijeten ritem! Govoril sem; slišali ste me; sedaj pa volite!«

In zopet so staknili čukostanski študentje glave. Nenadoma se pa izvije in zatrepeta iz sredine mize proti stropu čuden zvok, ki je bil na las podoben tistemu, ki nastane, če udariš puhlo repo ob gnil krompir: Pa ne bojte se. Prav nič hudega ni bilo, le dva Čukostanca sta trčila z glavama. Volitve so potekle v najlepšem redu. Izvoljeni so bili vsi prisotni, za predsednika pa naravno Enrico.

Za zdaj bo dovolj, morda povem prihodnjič kaj več. Bojim se le, da me ne bo med tem časom zasula kopa protestov ali pa spravil kak fizični napad na oni svet, kajti v Čukostanu so v teh šolsko in življenjsko resnih časih izgubili ves smisel za humor. Pa saj sem vam rekel, da so Čukostanci čudni ljudje!

Josef Sladek:

Velika in široka rodna polja . . .

Velika in široka rodna polja,
Prekrasna ste na vse strani,
Ko od ozare vas k ozari,
Žarko sonce pozlati.

Naj vas sonce le obseva,
Naj le čriček v klasju peva;
Z daljnjih krajev, polja plodna,
Pozdravljam Te zemljica rodna!
Iz češčine: Ž. Ž.

Josef Hora:

Pri morju

Morje mi ni reklo: Krasno sem,
Morje me je ogovorilo:
Kaj se najkrasnejšega je Tebi tujec,
V življenju dogodilo?

Ulice doma mi tega niso rekly,
Slišal sem hodeč po cesti,
O razkošju, sijaju bogastva
Ljudski bedi in bolesti.

Ni morje razgrnilo svojih nedri
Ošabno pred moje oči.
Morje me je objelo z rokami:
Povej kje Te srce boli!
Iz češčine: Ž. Ž.

upno leni, da pač nobenemu nadzorniku sveta ne bo uspelo, da dvigne produkcijo!«

Vihar protestov se je dvignil, kar je bilo za Donovanu pač laskavo. Omenili smo mu njegove uspehe. Smehljaje je zmajal z glavo:

»Tu nič ne pomaga! Nobena energija, nobena pridnost. Samo kaj psihičnega! Nimate pojma kako sem rjovel na lenuhe! In nimate pojma, kako nesramno v takih trenutkih gledajo mimo tebe! Nič se ni dalo storiti — nekaj ur so delali, če si stal poleg njih. Če si jim pa samo hrbet obrnil, so že smrčali. In kaj se pravi, pri tej vročini biti ves dan na nogah in paziti na to drhal, tega pač nihče od vas ne more vedeti. Well, sem si mislil, tu pomaga samo nekaj psihičnega, Rusty! In nekega dne se mi je posvetilo. Z grozečim glasom sem poklical preddelavca predse. »Poslušaj,« sem mu dejal, »vi morate delati. Jaz bom medtem v hiši. Če ne boste delali, mi bo moje oko to povedalo!« Nato sem si vzela s slovesno kretnjo svoje stekleno oko iz očesne dupline in ga postavil na deščico pred rudnik, da so ga od

vseh strani lahko videli. Well, ljudje niso mnogo govorili, strmeli so vame kot v duha, ko sem odhajal. Toda potem sem slišal, da so delali. Bil je to prijeten ropot, ki mi je dajal pravico, da s čisto vestjo prespim dnevno vročino. Zvečer sem videl, da je bilo več izkopenega kot kdaj prej.

Well! Well! Tako je šlo dalje. Poizvodnja je ostala na isti višini, imel sem mnogo prostega časa. Samo eno delo sem imel: vsak dan sem moral s posebno svečanostjo položiti svoje oko na deščico. Ves proces je moral biti prav posebno slovesen — radi divjakov. Toda to prav za prav ni bilo delo!

Kot rečeno tedne je šlo tako. Direktorji so bili z mojim delom zadovoljni in jaz sem položaj izrabil, da sem se še pravočasno pobrigal za mesto v ravnateljstvu. Saj veste, da mi je uspelo. In niti dan prezgodaj! Kajti osem dni pred mojim odhodom s Koreje je proizvodnja rudnika zopet tako padla, za kolikor se je pod mojim vodstvom prej dvignila. Nekaj tu ni moglo biti v redu! Zanesite se na to: takoj sem imel obču-

Nekaj o Pohorju

Če se peljemo iz Ljubljane mimo Celja proti Vitanju, po krasni soteski, se nam razširi pogled na gričke, posejane s cerkvicami. To je Vitanjska kotlina. Trg Vitanje je znamenit po svoji stari cerkvi ter po dveh gradovih, ki stojita vsak na svojem hribu. Zgodovina nas pouči, da sta bila gradova v medsebojni zvezi z velikim visečim mostom. Pot nas popelje do cerkvice sv. Vida, kjer se nam nudi veličasten razgled na Konjiško pogorje. Tu se prav za prav začne Pohorje. Ljudje, ki tod prebivajo so zelo siromašni in skromni. Ob kosu kruha in skodelici mleka prežive ves dan. Spomladi in jeseni, ko se vleče po Pohorju megla, gredo nabirat gobe, ki slove za najboljše v vsej državi. Tudi hrana gozdarjev, ki sekajo tu les ter ga spuščajo po drčah ali rižah v dolino, so gobe in žganci, ajdovi ali koruzni. Tako je življenje na Pohorju.

Od sv. Vida pridemo do kočice na Pesku. Krasna je kočica na Klopnem vrhu, ki je priljubljena izletna točka smučarjev. V bližini raste močvirni sleč, ki ga je najti edino tu v vsej Jugoslaviji. Na zapadnem delu Pohorja stoji Senjorjev dom. Lepo je tudi opremljena Ruška kočica. To so imenovali Russische Hütte. V bližini je studenec, ki ga imenujejo Romanov studenec. Ime ima na sodnika Romana Trstenjaka.

Pozimi, ko vlada na Pohorju burja in mraz, ko zapade po več metrov snega, tedaj pridejo semkaj smučarji, da se navžijejo krasot, ki jih nudi to res veličastno pogorje.

Škotska zgodbica

»Ne razumem,« pravi Londončan James Smith, »kako se vam Škotom posreči, da zasedete vse važnejše položaje v Londonu?«

»Zelo enostavno!« odgovori MacMurphy iz Aberdeena. »Ker smo pač inteligentnejši!«

»Zakaj ste inteligentnejši?«

»Zato ker jemo mi Škoti več rib in sicer nekaj posebnih rib!«

»Zakaj pa ne pošiljate tudi meni takih rib?« Teden dni nato prejme James Smith ducat odličnih rib za ceno 12 šilingov. Čez en mesec piše James Smith MacMurphyju v Aberdeenu: »Odlično! Imenovan sem za podravnatelj! Pošljite ribe!«

Nova pošiljka je prišla. Ribe so bile po 3 šilinge. Novo Smithovo pismo: »Ta sistem je čudodelen! Postal sem generalni ravnatelj! Pošljite ribe!«

MacMurphy je zopet poslal ribe in sicer po 5 šilingov komad. »Uspeh je nezaslunan!« mu piše Smith. »Postal sem predsednik! Toda čemu si računal sedaj ribe po 5 šilingov?«

MacMurphyjev odgovor: »Bravo! Končno so pričeli možgani funkcionirati!«

tek, da je nekaj psihičnega. In ko sem zjutraj izpostavil svoje oko, sem se vrnil v hišo. Toda tokrat nisem legel, ampak šel kakih deset minut zopet k rudniku. Tu je vladala tišina. In res: delavci so ležali na tleh in spali blaženo in nežno. Vozički so stali na pol prazni. Morete si predstavljati, da nisem bil tiho. Prebudili so se in preddelavec, debeljko, je prišel do mene. »Gospod,« je dejal, »mislili smo si, da mora biti tvoje oko trudno. Ti veš, da ga spoštujemo. Zato nismo hoteli, da nekega dne od preutrujenosti oslepi. Zato smo dejali, da je boljše, če tvoje vesploščovano oko počiva!«

Pokazal je na desko, kjer je ležalo oko. In ljudje božji, če verjamete ali ne! preko očesa so poveznili staro konzervno škatljo!«

Rusty Donovan je s tihim smehljajem izpraznil kozarec.

»Vidite,« je dejal nato, »zato nisem več pri trvdki. Kaziti mislim, da ni ničesar psihičnega več, kar bi napravilo vtis na te lenuhe.«

KRAJNSKA GIMNAZIJA

Jugoslovan:

Jugoslovan je bilo društvo, o katerem smo vedno poročali, da je najagilnejše društvo na naši gimnaziji. Zadnji občni zbor pa je pokazal vse drugačno bilanco. Tajnikovo poročilo ni navedlo nobenega napredka, ker ga ni moglo, predsednik pa je dejal, da društvo bolj živetari nego živi in da razen šahovskega krožka ne dela nihče redno. Vsakdo se vprašuje odkod ta padec. Očitki leté na odbor, toda po krivici. Vsega tega je krivo članstvo, ki noče delati predavanj, ki noče pomagati odboru, in kar je najhujše, niti noče obiskovati društvenih sestankov, kjer naj se pokaže društveno delovanje in njegov vzgojni namen. Mesto, da bi imeli sestanke na vsakih štirinajst dni, jih imamo na vsaka dva meseca enkrat. Predsednik se z odborom vred zaman trudi, da bi dosegel izboljšanje, da bi dobil dovolj dobrih predavateljev, ker se nihče noče zato truditi, da bi potem lahko predaval gluhim stenam. Zgodi se celo, da niti vsi odborniki ne pridejo na sestanek in da je navzoča le petina članov. Če bo šlo še naprej v tej smeri kot gre sedaj, bo naše društvo zadelo najhujše, česar si člani nikakor ne želijo, tudi oni ne, ki ne morejo in ne marajo na štirinajst dni žrtvovati ene pičle urice, da zadoste svoji dolžnosti, katero so si sami prostovoljno naložili. Tisti nevedni člani, ki čutijo, da te besede letijo nanje, naj ne ostanejo zakrknjeni in brezbrizni, ampak naj sledijo klicu, ki jih sviri in prosi in naj popravijo, kar so sedaj zagrešili. Upam, da moje besede ne bodo bob ob steno in da bodo prihodnji sestanki polnoštevilno obiskani. Upam tudi, da se bodo vsi člani odzvali predsednikovemu vabilu, kadar jih bo rabil za skupno delo in da bo društvo krenilo po oni poti, po kateri je že nekdanje hodilo, ko smo si lahko upravičeno domisljali, da je malo takih dijaških društev, kakor je naš Jugoslovan.

Šah:

Jugoslovan ima, da ugodí vsem svojim članom, tudi nekak šahovski krožek. Letos ta krožek odlično deluje pod vodstvom šestošolca tov. Kavalarja. Priredil je že celo vrsto šahovskih tekmovanj, o katerih danes nekoliko poročam.

Že takoj v začetku šolskega leta smo odigrali dvokrožni turnir za prvenstvo gimnazije med razrednimi moštvi. Zmagalo je A. moštvo VIII. razreda (Maušser, Colarič, Šuc, Virnik) s 40 točkami pred B. moštvom istega razreda (Klavčič, Klobovs, Likar, Falé) s 30½. Tretja je bila VI. b. (Žagar, Jamnik, Varšaha, Ciglič) s 23 točkami. Temu turnirju je sledil veliki turnir za prvenstvo gimnazije med posamezniki, katerega se je udeležilo kar 30 dijakov. Gimnazijska prvaka sta postala osmošolca Colarič Oto in Virnik Tone, ki sta dosegla 24½ točk. Prva mesta izgledajo takole:

- 1.— 2. Colarič in Virnik 24½.
3. Urbanc (VII.) 23.
- 4.— 5. Šuc (VIII.) in Velušček (V. a) 22
- 6.— 8. Klobovs (VIII.), Kavalar in Poljanšek (VI. a) 20½.

- 9.—10. Štiglic (VII.) in Jamnik (VI. b) 20.

Vsporedno s tem turnirjem se je vršil tudi turnir za prvenstvo Jugoslavana, katerega se je udeležilo 16 tovarišev. Jugoslovanov prvak je postal tov. Virnik Tone s 13½ točkami.

Rezultati naboljših so:

1. tov. Virnik (VIII.) 13½.
2. tov. Colarič (VIII.) 12½.
3. tov. Urbanc (VII.) 12.
4. tov. Kavalar (VI. a) 11½.
5. tov. Šuc (VIII.) 10½.
6. tov. Likar (VIII.) 10 točk.

V soboto 19. februarja je naše gimnazijsko moštvo gostovalo v Ljubljani, kjer se je pomerilo s III. drž. real. gimnazijo na 10 deskah. Domačini so nas sicer premagali s tesno razliko 4½: 5½, kar nam pa daje vseeno dobro izpričevalo, če pomislimo, da so Ljubljanci odlični in rutinirani šahisti. Ob koncu marca bomo povabili v Kranj moštvi I. in III. drž. real. gimnazije Ljub-

Iz naših zavodov

Ijana na turnir z dvema našima garniturama. Ta prireditev je propagandnega značaja, bila pa naj bi tudi tih opomin slovenski šahovski zvezi, da bi že enkrat izpolnila svojo obljubo in priredila — že v lanskem poletju obljubljeni — turnir med gimnazijskimi moštvi za prvenstvo dravske banovine, v čemer so nas že davno prehiteli južne banovine (Zagreb, Beograd).

Smučanje:

Jugoslovan se je letos oddolžil tudi dijakom-smučarjem in priredil tekmo v smuku s sv. Jošta, katere se je udeležilo 20 smučarjev. Prireditev je v vsakem oziru izborna izpadla in nam pokazala velik napredek, saj je prvak letošnje tekme kar za dve minuti prekosil stari Joštov rekord. Gimnazijski prvak je postal sedmošolec Segolin Mario s časom 5 minut 37 sekund. Najboljši so se takole razvrstili:

1. Segolin Mario (VII.) 7 min. 37 sek.
2. Schwab Friderik (VIII.) 6 min. 31 sek.
3. Hafner Ivan (VIII.) 6 min. 33 sek.
4. Dolar Daro (VII.) 6 min. 41 sek.
5. Rutar Miloš (VI. a) 7 min. 1 sek.
6. Luin Slavko (VI. a) 7 min. 27 sek.

Obenem z gimnazijskim se je vršilo tudi Jugoslovanovo prvenstvo, ki je dalo naslednji red:

1. Segolin Mario.
2. Dolar Daro
3. Rutar Miloš.
4. Luin Slavko.
5. Likar Friderik.
6. Segolin Stefan itd.

Žalibog so bile letos tekme samo v smuku, čeprav je bil program nekoliko obširnejši. Da se ni izpolnil, tega je krivo vreme, ki nam v dolini ni dalo dosti snega, da bi mogli lahko izvršiti vsa tekmovanja.

Vito.

I. DRŽAVNA REALNA GIMNAZIJA

Pregled delovanja dijaških društev

Med 7 delujočimi društvi na našem zavodu, ki so se prejšnja leta odlikovala s svojo aktivnostjo, opazamo letos zmanjšanje delavnosti. Vzroki so različni, čisto na strani odbornikov, še čez pa na strani članstva, ki se za društveno delo ne zanima v dovoljni meri. Število članov je letos skoraj pri vseh organizacijah dokaj padlo. Najhujše zmanjšanje beležita PJS in PRK, dočim sta se n. pr. Aeroklub in Prirodoslovni krožek obdržala na prejšnji višini. Številčno vodi še vedno Jadranska Straža s 320 člani (lani 560) sledijo ji PRK z 240 (280), F. S. 180 (200), Aeroklub 150 (140), Prirodoslovni krožek 60 i. dr.

Ferialni savez je letos — upajmo, da le začasno — izgubil svojega dolgoletnega vodjo, prof. Lapajneto. Zato je bila podružnica nekaj časa sploh brez voditelja in je seveda delo zastalo, vendar se je kmalu zadovoljivo obnovilo. Posebno v šahu je društvo doseglo lepe uspehe. Organiziralo je šahovski turnir, ki je bil obenem izbirna tekma za sestavo šolske reprezentance. Udeležba je bila zelo velika (70 igralcev) in je pokazala, da imamo nekaj prav dobrih šahistov. Zmagovalci so dobili književne nagrade, ki jih je poklonila »Tiskovna zadruga«. Reprezentanca je nato odigrala dva šahovska matcha z reprezentanco III. drž. gimnazije. Prvi dvoboj je igrala neodločno, drugega pa izgubila z malenkostno razliko.

Ker se je smučarska sekcija, ki je lani zelo živahno delovala, letos osamosvojila, je tako društvo izgubilo eno svojih aktivnih sekcij. V načrtu je bila tudi uprizoritev »Desetega brata« v ljubljanski drami, ki pa je vsled nepričakovanih formalnih ovir odpadla.

Program društva obsega še več krajših in daljših ekskurzij, udeležbo delegatov na kongresu F. S. v Sarajevu in razširjeno delo v šahovski sekciji ki bo priredila pomladni turnir, tečaj medzavodnih tekem in po možnosti simultanko s kakim boljšim ljubljanskim šahistom.

Podmladek Rdečega križa je društvo z izrazito socialno nalogo, ki pa na žalost ne najde dovolj razumevanja med dijaki. Z ozirom na namen društva je število članov daleč premajhno, zlasti v nižjih razredih, kjer ponekod ni niti enega člana. Radi tega je društvo tudi v slabem finančnem položaju in je moralo zato opustiti

letošnje božičnico. Tudi drugo delovanje se je moralo omejiti radi nezanimanja dijakov za organizacijo, katere sredstva in dohodki so namenjeni izključno revnim šolcem.

pt

LICEJ

Že precej dolgo se nismo oglasile iz našega romantičnega kraljestva pod Rožnikom. Vse okrog nas brsti, vse v nas poje, zato pozabljamo na življenje tam zunaj.

Vendar ne spimo, nikakor! Kdor le malo dvomi o naši živahnosti, naj, ali vpraša gospode profesorje, ali naj pogleda v razrednice, ali pa naj se kar samo postavi pod licejsko okno in prisluhne... Radovedna sem, katerih glasov bo več slišal, profsorskih ali dekliskih. Če pa ga pot zanese v bližino Liceja v pavzi, lahko obstane pred Valvazorjevimi spomenikom na oni strani muzeja in še tam bo slišal premile dekliske glasove. Res, prav veselimo se živimo na Liceju, učimo se, jezimo se, pa veselimo se — saj je pomlad! Prav nič nam ne more vzeti dobre volje, niti zveke, niti ukori, celo misel na smrt ne — (upam, da vsi veste, da je Liceju prorokovano, da bo 1843. leta umrl). Me upamo — trdno in neomajno. Uživamo sedanost, misli na prihodnost nas ne more... O pač! Tudi na bodočnost mislimo. Da dokažem, naj povem, da hodimo v »tečaj za mlade mamice«, ki ga je priredil P. R. K. Praktične smo Licejke in žal nam je zamuditi četudi le najmanjšo priliko za pouk. Vse, kar je živega v sedmem in osmem razredu, skoro vse se preseli ob ½5. uri popoldne v Dečji dom, za na novo predelano Šentpetersko cerkvijo. Sonce, sprehode in knjige, vse pustimo sredi popoldneva in se željne pouka zberemo v predavalnici omenjenega zavoda. Ne ena ne zamudi — to moram poudariti, zakaj šola ni polovica tako privlačna in stalno se pride po možnosti prepozno. Zaščitna sestra začne s predavanjem... tišina zavlađa. Takega molka in take pozornosti ne dosežejo vsi gg. profesorji skupaj, ko pa se da med razlaganjem Tibulovih pesmi, geometrijskih zapovedi ali pa turških pohodov tako sijajno klepetati ali pisati naloge za prihodnjo uro. Tukaj pa ne — to so nauki za življenje, to so važne stvari za nas bodoče mamice. Materinski čut je globoko zasidran v naših nežnih dušicah, čeprav se kažemo na zunaj neugnane, razposajene in vesele — tudi resne znamo biti, prav hudo resne. Bodimo odkrite: borimo se za pravice žene v javnosti, a biti mamica, biti vzgojiteljica je vendar najslajše. In kako pripravne smo — o prav res! Le Sonji se ne posreči, da bi obrnila malo lutko, ko jo koplje — ne gre, pa ne gre... Na zadnje pride do zaključka, da ji bo moral pri kopanju pač pomagati možiček: s skupnimi močmi ga bosta morda le obrnila. Na drugem koncu mize se Dana na žive in mrtve muči s povijanjem deteta (seveda je le lutka, saj drugače...?). Končno ga povije — kar dobro se ji zdi, in zdaj ga vsa nasmejana pestuje — o me znamo! Gospa sestra nam razlaga, da je treba otročička previti vsake tri ure. Tanja se s tem ne strinja, — kar naprej že ne bo stala pri njem — ona že ne!

Tako med delom in smehom mine ura in pol: prehitro teče čas! — in polne skrbi za bodočnost se ob zvonjenju znanih šentpeterskih zvonov pomikamo proti domu (kdor ne gre seveda na promenado). Zadovoljne in polne upanja v srečno bodočnost si še obljublamo, da bomo svoj naraščaj (po možnosti ne prevelik) vzgojili v strogo licejskem duhu: tradicije Liceja bodo večno živele!

Dovolj za danes! Obljubim pa, da vas bom kmalu zopet povabila v naše lepo licejsko poslopje in vas bom natrpala z novicami — teh res nikoli ne zmanjka.

III. DRŽ. REAL. GIMNAZIJA V LJUBLJANI

11. februarja t. l. se je vršil na naši gimnaziji občni zbor Podmladka rdečega križa z volitvami. Odbor, ki je bil soglasno izvoljen, tvorijo: Furlani Stanko, predsednik; Žun Živan, podpredsednik; Hrovat Jože, tajnik; Mujdrica Ivan, tajnikov namestnik; Prečan Janko, blagajnik.

Odbor si je zadal nalogo, da bo povečal delavnost PRK, kakor tudi obeh odsekov, literarnega in planinskega. Literarni odsek je zelo delaven in že izdaja svoj tiskan list »Naša Rast«, ki je vsega priznanja vreden. Prva številka je izvrstna! Planinski odsek pa hoče v zvezi s S.P.D. propagirati lepoto naših planin in preskrbeti svojim članom ceneno in koristno letovanje na njih.

Nov odbor se je z veliko vnemo lotil dela, da izvede program, ki si ga je zadal.

Jonkov.

Bombna in lovski avijatika

Čim se je pojavil bojni aeroplan, so mnogi zavzeli stališče, da je sposoben i za zračno borbo i za bombardiranje ciljev na zemlji. Želja je bila, da bi ta tip bojnega aeroplana mogel vršiti izvide na fronti in v zaledju, da bi mogel voditi zračne borbe za izvojevanje nadmoči v zraku, da bi mogel vršiti artilerijsko reglažo in končno, da bi vršil bombardiranja. Skratka, zamenjal naj bi vse ostale tipe, ki danes tvorijo avijatiko. Jasno je, da je realizacija toliko kot nemogoča. Moremo sicer beležiti nekoliko primerov uresničenja zamisli univerzalnega bojnega aeroplana, toda tak tip univerzalnega aparata se ni mogel dolgo obdržati, ker je v praksi pri daljši uporabi povsem odpovedal. Svetovna vojna je nudila dovolj izkustev in dokazov ter je pokazala, kakšne tipe aeroplanov mora avijatika imeti in obdržati.

Misel kot taka ni nova. Že mnogo prej se je pojavila v vojni in v mornarici, t. j. misel ustvaritve univerzalnega topa v vojski in univerzalne plavajoče bojne enote v mornarici. Te misli do danes ni bilo mogoče uresničiti in je pričakovati, da bo misel še v nadalje ostala samo misel. Isto velja tudi za tip univerzalnega aeroplana. Vsekakor pa je dejstvo, da poznamo danes tipe, ki se uporabljajo za več misij. Znan je n. pr. francoski Potez 63, aeroplan za borbo, izvid in lahko bombardiranje ali holandski Fokker G I za iste misije ali poljski PZh 43 za izvid in bombardiranje ali francoski Breguet 462 B 4 za borbo, daljne izvide, dnevno in nočno bombardiranje itd. Vendar pa s tem še dolgo ni izčrpano tisto, kar naj bi nudil univerzalni bojni aeroplan.

Drugi pa, z ozirom na moč današnje bombne avijatike, zavzemajo stališče, da je potrebno in zadostno razpolagati samo z bombno avijatiko in to iz razloga, ker je stvarno ofenzivno orožje in more prenesti vojno v nasprotnikovo zaledje. S posebnim ozirom na manjše države, katerih avijatika se giblje v skromnih razmerah navaajo, da morajo prav take države imeti bombno avijatiko. Pravijo: »Velike države imajo na svojem teritoriju velike cilje (močni industrijski centri, naselja s 500.000—1.000.000 in več prebivalci, gostejša prometna omrežja z važnimi križišči itd.). Majhne države tega nimajo. Če pa imajo, imajo v zelo majhnem obsegu. Da bi se majhni državi prizadela velika škoda, je potrebna močna bombna avijatika, ki bi mogla usodno

škodovati kot industriji, majhni in raztreseni po vsem teritoriju, kot tudi naseljem, katerih število v večini slučajev ne presega 50.000—100.000 ali več prebivalcev. Nasprotno, manjše države morejo velikim z enim samim napadom prizadeti ogromno škodo, bilo z napadom na večje in grupirane industrijske centre, bilo na velika naselja.« V prvem hipu je videti, da je temu tako. Stvarno pa je drugače. Velike države imajo velike in poleg tega mnoge industrijske centre. Ako uspe porušiti in uničiti samo nekaj od tega, še vedno nekaj ostane. Majhne države pa so v industriji, če še tako zelo razviti, skromne in jih je z ozirom na to lažje paralizirati. Ako uspe uničiti še tisto malo, kar imajo, pomeni to neizbežno katastrofo ali vsaj ohromelost, ki onemogoča polno defenzivo. Iz tega sledi povsem opravičeno: *v kolikor ima neka država manjše število občutljivih točk, v toliko je občutljivejša in obratno v kolikor ima neka država večje število občutljivih točk, v toliko je neobčutljivejša pred napadi iz zraka.*

Na osnovi vsega omenjenega se nam pojavlja kot povsem naravna posledica dejstvo, da se manjše države v nobenem slučaju ne morejo in ne smejo zadovoljiti z avijatiko, sestojajočo se iz bojnih aeroplanov, usposobljenih za več misij ali pa samo iz bombnih aeroplanov (lahki, srednji in težki bombarderji). Sposobna je sicer nanesti nasprotniku škodo, toda sama svojega lastnega teritorija in objektov na njem ne more braniti v nobenem slučaju, ker mora nujno prehajati iz ofenzive v defenzivo. Bombna avijatika pa je izključno ofenzivno orožje. — Z enregičnim bombardiranjem je sicer mogoče do neke meje zadržati nasprotnika v njegovih akcijskih, vendar tako ravnanje ne more biti trajno. Dokler je slabše stran energičnejša in skuša zadati nasprotniku čim večje izgube, je povsem naravno, da bo dosegla neke uspehe. Naravno pa je tudi, da bo to pri močnejšem nasprotniku izzvalo reakcijo, kar ima za posledico nič manj energično izvajanje konsekvenc in represalij. V prvem trenutku se more zgoditi, da avijatika manjše države nanese večji velike izgube. Toda, čim pride pri močnejšem nasprotniku do reakcije, se položaj popolnoma spremeni v korist večje in močnejše in na škodo manjše in slabše države. To v toliko prej, ako slabši nasprotnik razpolaga samo z bombno avijatiko in je z ozirom na to nesposoben braniti se pred nasprotnikovo. (Dalje prihodnjic)

SMUČARSKI TEČAJ DIJAKOV KLASIČNE GIMNAZIJE V LJUBLJANI

Letos smo osnovali na klasični gimnaziji v Ljubljani smučarsko družino, ki jo z uspehom vodi prof. Miloš Milošević. Družina ima namen, da zbere dijake, ki se zanimajo za beli sport in jim nudi teoretično in praktično znanje v smučanju. Nedavno je smučarska družina priredila šestdnevni tečaj v Mojstrani. Trajal je od 30. I. do 5. II. Udeležilo se ga je 27 članov pod vodstvom g. prof. Miloševića. Do uresničenja tega načrta nam je v veliki meri pomagal naš g. ravnatelj dr. Lokar, ki nam je izposloval podporo od Higijenskega zavoda, tako, da so se tega tečaja mogli udeležiti tudi dijaki, ki bi jim njih gmotne razmere sicer tega ne dovolile. Obenem pa nam je dal za tečaj potrebni prosti čas. Zato se gospodu ravnatelju, kakor tudi šefu Higijenskega zavoda g. dr. Pircu na tem mestu najlepše zahvaljujemo. Sedaj pa nekoliko o poteku našega tečaja:

V Mojstrano smo prispeli v soboto z večernim vlakom in se ustavili v hotelu »Triglav«. Tu so nam razdelili sobe za prenočišče. Drugi dan, v nedeljo smo se že lotili smučanja in šli na travnik nad vasjo, kjer smo imeli ves čas tečaja vsako popoldne najprej nekoliko smučarske telovadbe, nato pa vaje v smučanju. Popoldne pa je bilo prosto smučanje in izleti v okolico. Takoj v nedeljo popoldne smo šli na smučeh k slapu Peričnik. Med potjo smo imeli priliko opazovati kras-

ne ledene stebre, ki so se naredili pod velikim koritom, ki dovaja vodo k elektrarni. V ponedeljek opoldne smo se odpeljali z vlakom v Planico, kjer smo si najprej ogledali skalalnice. Nato pa smo vse popoldne smučali na travniku za hotelom. Bil je krasen zimski dan in sonce je tako toplo pripekalo, da je marsikdo slekel gornje oblačilo in se golorok, z zavihanimi rokavi poganzjal po zasneženih mejah. Poskusili smo tudi skalalnice, seveda smo začeli po vrsti, najprej na 15. metrski nekaj pa jih je šlo celo na 25. metrsko. V torek smo imeli po telovadbi vaje v slalomu. Popoldne smo se odpravili na Možakljo, kjer so imeli naši favoriti majhno tekmo v slalomu. Izbrali so si progo, ki bi tudi dobrim smučarjem delala preglavice.

Na Svečnico smo se skupaj udeležili svete maše. Popoldne smo se z vlakom odpeljali v Kranjsko goro. Na travniku nad hotelom »Eriko« smo imeli vse popoldne prosto smučanje.

V sredo zvečer je imel tovariš Rösman kratko predavanje o zgodovini smučarske tehnike.

Četrtek: po jutranji smučarski telovadbi je bilo oficijelno slikanje, nato svobodno smučanje. Po kosilu smo se odpravili na daljšo turo, t. j. izlet v Krmo, odkoder smo se vrnili z najlepšimi utisi pred mrakom. Po večerji je gosp. profesor Milošević govoril o tovarštvu in dolžnostim poedinca do družbe in obratno. Ta večer so nas posetili nekateri naši gg. profesorji (Zwitter, Gospan, Tavčar, ga. Brončeva in Kozinova) in povečali našo družbo, ki se je zbrala na po-

IZDELOVANJE VOTLEGA STEKLA

(Konec)

Ko je stekleni predmet v peči izdelan, ga moramo še v vročem stanju postaviti v hladilnico, kjer se potem polagoma ohlajuje. Razlikujemo v glavnem tri vrste hladilnic. Prve so neke tekoče trak, na katerem se vrši proces ohlajevanja, druge obstoje iz več prostorov s postopoma padajočo temperaturo, skozi katere potujejo stekleni izdelki in tretje hladilnice, ki se napolnijo s še vročim steklom, a se potem počasi ohlajajo na zunanjo temperaturo. Stekleni izdelki, katerih niso sistematično ohlajali, razpokajo kmalu sami od sebe radi notranje napetosti. Zato je postopno ohlajevanje nujno potrebno, ker le ono eliminira vse notranje napetosti. Po končanem ohlajevanju pregledajo vsak posamezni kos izdelanega stekla glede na pravilnost oblike, izdelave, teže in vsebine. Kar ni brezhibno, se na licu mesta uniči. Oni stekleni predmeti, ki ne potrebujejo nadaljnjega obdelovanja ali oplemenitenja, se odpravljajo v skladišče, zaviti v slamo, papir ali bombaž.

Stekleni predmeti, kot na primer kozarec, ki je bil izpihan v kalupu in ima obliko skoro popolnoma zaprtega votlega telesa, se morajo osvoboditi gornjega dela, tako zvane kape. To opravijo ali s pomočjo dijamanta ali pa plinskega plamena. Ostri robovi, ki na ta način nastanejo, se izbrusijo s pomočjo vrtečega se brusa. Pri mnogih steklenih izdelkih se robovi po brušenju zaokrožijo s pomočjo plinskega plamena tako, da so popolnoma gladki in okrogli. Razen tega opremijo v brusilnicah čaše in steklenice z različnimi ornamentami. Te izdelujejo s pomočjo vrtečega se karborunda, potem jih pa polirajo z lesenimi kolesi ali ščetinastimi kolesi do popolnega sijaja. Stekleni odpadki iz brusilnice pridejo nazaj v topilnico.

Motno steklo izdelujejo tako, da brizgajo komprimiran zrak, pomešan s peskom na stekleno ploščo, ki jo hočemo matirati.

ČITATELJEM!

Članek »Iz bratske Bolgarije« je radi nujnih zaprek v tej številki odpadel. — Prosimo oproščenja.

Uredništvo.

slovnem večeru. Bilo je mnogo veselja, zabave in smeha. Vsi gg. profesorji so pridno sodelovali.

Petek: redovna smučarska gimnastika. Nato smo zaznamovali progo za popoldanska tekmovanja. Po kosilu smo priredili tekme v teku in kombinaciji. Kot prvi se je plasiral Gregorač, VII. b. Nato: Srečko Potnik, VI. c in Saša Trtnik, IV. d. S tem je bil končal naš I. smučarski tečaj.

Vse dni smo preživeli ob krasnem vremenu in smuku. Tudi naši večeri v hoelu »Triglav« so bili silno zanimivi. Vsak večer po večerji je imel voditelj g. prof. Milošević kratek nagovor, nas opozoril na razne napake, ki jih delamo v smučanju in določil za drugi dan »dežurnega«. Dežurni so bili člani našega »generalnega štaba«. Bili so desna roka našega voditelja. On nas je zjutraj prebudil in čez dan skrbel za red pri smučanju in na stanovanju Ga. dr. Mira Kuraltova, ki je bila z nami na tečaju, je pregledala, če se je kdo kaj ponesrečil. V torek zvečer je imela zelo poučno predavanje o prvi pomoči pri nesrečah, zlasti tistih, ki se zgodijo pri smučanju. Kakor bi g. voditelja lahko primerjali skrbnemu očetu, ki se za nas trudi, da smo zadovoljni, tako bi lahko go. dr. za ljubečo mamico, ki nam jo je nadomestovala na tečaju. Za vse se ji na tem mestu najlepše zahvaljujemo...

Veselo razpoloženi in osveženi z gorskim zrakom smo se vrnili v Ljubljano in zopet — na delo.

»Čežana«

SMUČANJE

V začetku marca so se vršile v Holmenkollu na Norveškem tradicionalne skakalne tekme. Skoraj neverjetno se nam zdi, da je bilo gledalcev čez 70.000 in med njimi vsa norveška kraljevska rodbina in da je bilo tudi lepo številko tekmovalcev namreč 300. Norvežan Gunderson je s skokom 54,5 m postavil nov rekord Holmenkollenske skakalnice. Startal je tudi novopečeni svetovni prvak Absjörn Ruud, ki je pa radi padca pri prvem skoku odstopil.

Prvenstvo je odnesel že v drugič naš znanec iz Planice Reidar Andersen (Norveška). Drugi je bil tudi Norvežan Kongsgaard in šele tretji je bil rekorder Gunderson.

V kombinaciji je zmagal Norvežan Quenli.

WASA TEK

Najtežje smučarske tekme na svetu — Wasa tek — so se tudi letos vršile na zgodovinski progi Sälen-Mora v švedski provinci Dalekarlien. Proga je bila dolga 90 km, tekmovalcev je pa bilo nekaj čez 100 (lani 60). Letošnji rezultati so prinesli precejšnje presenečenje. Zmagal je Šved Nielson v času 5:48:23 in vrgel dosedanjega trikratnega zmagovalca Wasa teka Häggblada na tretje mesto. Drugi je bil Stenberg.

Če primerjamo letošnje rezultate z lanskimi, vidimo ogromen napredek. Lansko leto je merila proga 85 km in najboljši čas je dosegel Häggblad (6:05:56). Letošnja proga je bila za 5 km daljša in vendar je bil dosežen za več kot 12 minut boljše čas (5:48:23). Prav tako vidimo, da se je število tekmovalcev zvišalo od 60 na 100.

Kdaj se jim bomo mi vsaj približali?

NOGOMET

V Londonu so imeli 6. t. m. pri štirih tekmah za angleško prvenstvo »samo« 215.000 gledalcev. Na enem igrišču so pobrali na vstopnini »komaj« 6000 funtov sterlingov.

Drugi so se odrezali bolj slabo, saj so kasirali »lek« od 4000 do 5600 funtov!

Reveži, kaj, če pomislimo, da je 1 funt »tek« 215 dinarjev!

LAHKA ATLETIKA

Kakor sem že omenil v prejšnji številki, so se vršile februarja v Sydneyu v Avstraliji »British Empire Games«, ki so nekake olimpijske igre britskega imperija in se tudi vrše vsako 4. leto, kakor olimpijske. Do sedaj so se vršile: l. 1930. v Kanadi, 1934. v Londonu, in letos v Sydneyu. Sedaj omenjam še rezultate drugega in tretjega dne teh iger, kajti rezultati prvega dne so bili že objavljeni v prejšnji številki.

Na 120 y (109,3 m) je zmagal Lawery (Juž. Afrika) v odličnem času 14,0 sek. (Do sedaj priznani rekord je 14,1, ker Townsov 13,7 še ni priznan). Drugi je bil s prav tako odličnim časom 14,10 Conoor (Kanada), ki nam je dobro znan z olimpijade, ker je v semifinalu na berlinski olimpijadi eliminiral našega Ivanovića. Na 440 y (402,16 m) je zmagal Roberts (Anglija) v zelo dobrem času 47,9 sek. (na 400 m torej 47,7).

Na angleško miljo (1609,3 m) je zmagal Alford (Wales) z 4:11,6. Svetovni rekorder Lowelock torej ni startal, kar dokazuje, da po svojem uspehu v Berlinu res ne misli več aktivno sodelovati v sportu. (Lansko leto je opravičeval svoje izostanke s studijem. Letos v začetku januarja so pa prinesli angleški časopisi veselo vest, da je Lowelock promoviral za dr. med. universe in tako upamo, da ga bomo kmalu zopet videli nastopati. Op. uredništva.)

V metu krogle je zmagal z metom 14,47 Fouch (Juž. Afrika). Pri skoku v višino ob palici je

zmagal Plessis (Juž. Afrika) z rezultatom 4,11 m, dočim se je pri troskoku uveljavil bivši svetovni prvak v tej disciplini Metcalf, ki je skočil 15,49 metrov. Na 220 y (201,08 m) je zmagal Anglež Holmes z 21,2 sek. Na progi 6 milj je zmagal s precej slabim časom 31,45 min. Mathews (New Zealand). Zelo dobre rezultate so dosegli pri skoku v daljavo Brown 7,43 m in pri metu klavdiva Suterland s 48,71 m. V štafeti 4/440 y je zmagala Kanada s časom 3:16,9 in v štafeti 4/110 y prav tako Kanada v času 41,6 sek.

V končni klasifikaciji je zmagala Avstralija s 529 točkami pred Kanado s 323 in Južno Afriko. Najnovejši rezultati iz Amerike (v dvorani): 2 milj (3218,6 m) Donal Lash 9:11,0 min. 1000 y (914 m) Cuningham 2:14,6 min. 3/4 milje (1206,85 m) Burus 3:11,8 min. višina Byrues 1,95 m, Jonson 1,92 m.

HOKEY

V nedeljo 20. februarja se je zaključilo v Pragi tekmovanje za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, ki si ga je že devetih prioborila Kanada, domovina tega sporta. V teku 10 dni se je odigralo v Pragi na »Štvanici« nič manj kot 40 tekem za svetovno prvenstvo. Po mnogih predtek-

V nedeljo 6. marca je bil v Celju občni zbor Slovenske šahovske zveze. Ob številni udeležbi delegatov posameznih klubov iz vse Dravske banovine je stari odbor podal izčrpno poročilo o delovanju v pretečeni poslovni dobi. Obravnavalo se je tudi vprašanje izvedbe srednješolskih turnirjev ter se glede tega v najkrajšem času pričakuje od prosvetnega oddelka banske uprave ugodna rešitev. S tem bodo naši dijaki-šahisti dobili priliko, da v medsebojnih borbah dvignejo nivo našega šaha na srednjih šolah, kar je predpogoj, da dobimo dober šahovski naraščaj. Za novega predsednika je bil soglasno izvoljen g. C. Vidmar.

Popoldne je Celjski šahovski klub priredil brzoturnir, ki se ga je udeležilo 16 igralcev iz vseh naših šahovskih središč. Zmagal je premočno Jože Šiška s 13 in pol točkami (90%) pred Cirilom Vidmarjem 11 in pol.

Mednarodni turnir v Lodžu, na katerem nas bo zastopal Vasja Pirc, se bo pričel 20. t. m. Inozemski šahovski svet bodo zastopali: Eliskases, Foltys, Petrov, Stahlberg, L. Steiner, dr. Tartakower in Sir Thomas. Za Poljsko se bodo borili: Najdorf, P. Friedman, Przepiórka, Appel, Gerstenfeld, Kolski, Regedzinski in Makarezyk.

V Berlinu je na manjšem božičnem turnirju odnesel prvo nagrado Šamisch s 4 točkami, sledi mu malo znani Kuppe s 3 in pol točkami, nato K. Richter 3, Szaya 2, Michel 1 in pol, Pahl 1.

V italijanskem kopališču Savoni je bil v januarju končan Balbotinov spominski turnir, v katerem je z velikim naskokom zmagal mladi italijanski prvak Castaldi pred Saeconijem in Marottijem.

Holandci so na svoj turnir v Amsterdamu povabili od inozemcev vele mojstra Spielmana. Po 5. kolu sta vodila Landau in Spielmann s 4 in pol pred Mulderjem in Scheltingom s 3 in pol, itd.

Na velikonočnem turnirju v Margateu, ki ga Angleži že več let prirejajo, bo igral, kakor poročajo, tudi Aljehin. Keresca, ki je udeležbo odpovedal, bo zastopal njegov rojak Schmidt, ki je dosegel v zadnjem času lepe uspehe. Poleg angleških mojstrov hosta od inozemcev nastopila se Petrov in Böck.

mah se je plasiralo v semifinale 9 držav, ki so nato igrale med seboj, tako da so prišle v finale le 4 države in to: Nemčija, Kanada, Čehoslovaška in Anglija. Čehoslovaška je igrala najprej z Anglijo in po nesrečni igri (bila je ves čas v premoči) je izgubila z 0:1. Gol je padel šele v zadnjih minutah. Kanada je porazila Nemčijo z 1:0. Nato se je vršila finalna tekma med Anglijo in Kanado, ki pa je ostala kljub podaljškemu neodločena 1:1 in se je zato tekma v nedeljo ponovila. Kanada je sedaj z lahkoto premagala Anglijo z rezultatom 3:1 (3:1, 0:0, 0:0), kajti Angleži so se borili le v prvi tretjini, potem so se pa udali v usodo, ker so videli, da Kanadčanom ne morejo do živga. Istega dne so se odigrale tudi tekme za ostala mesta. Čehi so z veliko premočjo premagali Nemce z 3:0 (1:0, 2:0, 0:0), Švicarji pa so izgubili proti Švedom, tako da je končni vrstni red tale: 1. Kanada, 2. Anglija, 3. ČSR, 4. Nemčija, 5. Švedska in 6. Švica.

Omenil bi pa še, da so bile moči teh držav skoraj izenačene, kar najbolj izpričujejo rezultati. Tako je n. pr. igrala ČSR s Švico 3:2 in je zabila zmagonosni gol šele v podaljškem. S Švedi so igrali kljub trem podaljškemu neodločeno.

Vr-Zo.

Slovenska šahovska zveza je končno storila svojo dolžnost in se je resno lotila izvedbe srednješolskih tekmovanj v Dravski banovini. Prosvetni oddelk banovine — šah je namreč že tretje leto pod pokroviteljstvom prosvetnega ministva — je to tekmovanje odobril in priporočil vodstvom zavodov. Tehnično vodstvo na posameznih zavodih, ki pridejo za to v poštev, bodo prevzeli profesorji-šahisti po navodilih in po enotnem vodstvu S. š. zveze. Zveza namerava preskrbeti tudi nekaj prehodnih pokalov, s čimer se bo povzdignilo zanimanje in ustvarila tradicija šahovskih tekem. Pričakovati je torej, da bo s to organizacija mladinski šah doživel oni razmah, ki ga more in zasluži doseči, saj so dani skoraj vsi pogoji in prilike. Upamo, da bo prvo tekmovanje izvedeno že pred Veliko nočjo, ker sicer bi bilo možno šele v jeseni.

Trenutno ni večjih mednarodnih dogodkov, vendar se bo vsak čas sprožila nova turnirska sezona. Na programu so najprej Lodz, Milano, Ljubljana, Margate in šampionat USA v New Yorku.

Naj sledi nekaj zanimivosti iz zgodovine šahovske igre, ki jih je priobčil časopis »Chess«:

Najstarejši znani dokument, ki govori o šahu, je napis na plošči, ki so jo našli v neki piramidi pri Gizah in sega v tretje tisočletje pred Kristom.

Prva uradna listina, ki obravnava šah, je oporoka vojvode Armengola Urgelskega iz leta 1010.

Prvi mednarodni šahovski turnir so odigrali l. 1575. na dvoru Filipa II. v Madridu. Zmagal je Italijan Leonard. Ostali udeleženci so bili njegov rojak Paulo Boiter Španca Ruy Lopez in Alfonzo Ceron.

Prvi šahovski problem je skomponiral, kolikor nam je do sedaj znano, bagdaski kalif Mutasim Billah za svoje vlade od 834.—842.

Prvo slepo simultanko je odigral Bizzacca v Florenci l. 1266. Igral je istočasno dve slopi in eno navadno partijo. Dobil je dve, eno je pa remiziral.

Prva šahovska knjiga je izšla l. 1472. v Augsburgu pod naslovom: »Das goldin Spiel«.

Prva šahovska rubrika v dnevniku je izšla 9. julija leta 1813. v časopisu: »Liverpool Mercury«.

Prvi šahovski časopis »La Palamede« je začel izhajati 1936. Urednika sta bila La Bourdonnais in Mery.

Prvo dopisno partijo sta odigrala med seboj šahovska kluba v Londonu in Edinburghu (zmagovalce) od aprila l. 1924. do julija 1826.

Prvi brzozjavni meč sta imeli mesti Baltimore in Washington leta 1844.

Prvi problemski turnir se je vršil 1854 v Londonu. Zmagal je znani komponist Grimshaw.

J. S.

A. P.